

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XXXVIII. De concausis vel cooperatoribus ad injustam damnificationem, & de ordine restitutionis inter eos servando.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

CASUS XXXVIII.

De concausis vel cooperatoribus ad injustam damnificationem, & de ordine restitutionis inter eos servando.

S Intinus pro cura examinandus, queritur. 1. An ad restitutionem obligetur Dominus, qui coram servis querulatur, quòd nullus eum vindicet de inimico, unde ipsi permoti inimicum occiderunt. 2. Quid si servi iam erant parati occidere, aut limites mandati excedant. 3. Quid si mandatum sit revocatum, aut ipsi simulent ejus ignorantiam, vel revera sint obliti, aut putent revocationem non esse seriam. ibid. Quid si Dominus mandatum revocare non possit, possit autem monere damnificandum, sed non nisi periculo vita vel infamia. ibid. Quid si damnum in sui gratiam factum ratum habuit; aut paratum in sui gratiam occidere non impediatur. 4. Quid si ipse mandatarius propter executionem mandati vel consilii damnum patiatur. 5. Quid si revocet consilium. 6. Aut si ipsi utenti nocivum. 7. Aut volenti furari suadeat, ut potius furetur rem Pauli quam suam, aut timens ne sibi furetur ostendat thesaurum Pauli, vel suadeat ut furetur hoc die, alias furaturus cras. 8. 9. Quid si suo exemplo alios in damnum induxit. 10. Quid si plures mutuo suffragio, consilio, consensu in damnum influant, aut quis Titium condemnari faciat per unum verum & al-

terum falsum testem. 11. Quid de palpone. 12. De dante recursum. 13. De participante. 14. Quid si damnum non impediatur. 15. Vel famulus Domino fures non prodat. 16. Et prodere alteri dissuadeat. 17. Quid in dubio an suum consilium sit causa damni, aut pro damno non satisfecerit. 18. & seq. quo ordine predicti omnes restituere teneantur. 21. & seq. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid circa concausas vel cooperatores ad injustam damnificationem?

32. 1. Non solum qui damnum principaliter intulit, sed & omnis qui ad inferendum movit vel cooperatus est, ad restitutionem obligatur, uti certum est ex propositione; 9. ab Innoc. XI. damnata: qui alium movet aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati. Nec obstat, quòd damnum absque eo causatum fuisset; nam sufficit quòd quis de facto in damnum physicè vel moraliter influat; tunc enim est vera causa damni, per consequens obnoxius restitutioni, ut contra Palud. Anton. Sylv. Nav. Tolet. tenet Cajet. 2. 2. q. 62. a. 7. Sorus. Medin. Valent. Rebel. Vasq. de rest. c. 9. dub. 1. & alii communissimè &c. modi autem qui-

bus quis cooperari potest alterius damno, ex *D. Thom. q. 62. a. 7.* sunt novem, his verbis expressi: *missio, consilium, consensus, palpo, recursus, participans, mutus, non obstant, non manifestans.* Sex primis modis concurrunt positivè per actionem physicè vel moraliter influentem, reliquis tribus negativè damnum non impediendo. Et quidem

2. R. II. Ratione *missionis* seu mandati obligatur restituere quisquis expressè vel tacitè mandavit alteri inferre damnum, sive sit Superior, sive æqualis &c. explicitè mandat, qui verbo vel scripto jubet suo nomine damnum fieri, tacitè mandat, qui id clarè non asserit, significat tamen sibi placere ut damnum inferatur, ex quo alii moventur ad damnum inferendum; ut si Dominus coram famulis suis dicat, quis me de tali vindicabit? quantum deberem illi, qui talem spoliaret, occideret &c. Excusatur tamen à restitutione mandans: 1. Si mandatum non sit traditum executioni, quia tunc in effectu nullum damnum est illatum. 2. Si mandatarius ad inferendum damnum aliunde paratus per mandatum (idem est de consilio) nec motus, nec confirmatus fuerit, nequidem ad damnum celerius aut animosius inferendum; aliàs enim teneretur saltem in quantum interfuisset, damnum non ita celeriter & animosè fuisse illatum. *Azor Rebel. Vasq. n. 6. Bannes q. 62. a. 7. Ratio est*, quia ejus mandatum

vel consilium in damnum non influit, etsi ipse peccet in affectu damnum, quantum est de te, intendendo. Excusatur. 3. Si mandatum verbo, scripto, vel nuncio fuerit efficaciter revocatum, ita ut omnibus mandataris mediatis & immediatis innotuerit, quia si tunc pergant damnum inferre, non moventur autoritate seu voluntate mandantis, quam sciunt non amplius existere, sed malitia propria; idem est si mandataris limites mandati excedant, ad illum excessum non tenebitur mandans, nisi eum vel ejus periculum præviderit, qualiter prævidisse præsumitur si periculum actioni mandatæ utcumque sit conjunctum, v. g. jussi percutere & vulnerare occidunt; ex mandato incendendi horreum simul conflagent ædes & stabula vicina etsi contra voluntatem incendientium. Si mandataris putet revocationem mandati non esse seriam, aut revocationis oblitus in vim mandati damnum exequatur, mandans adhuc tenebitur ad restitutionem, quia ejus autoritas perrexit movere mandatarium ad damnificandum. Si mandatum revocare velis, sed non possis, teneris monere damnificandum etiam cum æquali tuo damno ut sibi caveat; si nec hoc possis, adhuc teneris ad damna ex tuo mandato secuta, sicut si voluntariè iniecisses ignem in tectum vicini, quem mutatâ mente velles restinguere, sed non posses.

4. Si damnum in sui gratiam jam factum

factum ratum habeat, ad nihil tenetur, nisi in quantum ex furto vel rapina factus est ditior, *Ratio est* quia nec physicè, nec moraliter in damnum influxit, utpote jam ex toto positum. Neque obstat Reg. 10. juris in 6. quæ dicit: *ratihabitionem retrahit & mandato equiparari*, nam intelligitur tantum de casibus in jure expressis, qualis non est præsens.

5. Si aliquis absque tuo mandato velit in gratiam tui aliquem mutilare, spoliare &c. Mulier ex te prægnans velit prolem occidere, si id scias, nec impedias cum possis, *Molina* simpliciter te obligat ad reparanda damna, sed alii melius distinguunt cum *Laym*, vel enim alter scit suum malum propositum in tui gratiam conceptum esse tibi cognitum, tunc si non impedias, censeris illud gratum habere, & tacitâ approbatione movere; secus si ille ignoret te hoc scire, tunc enim tua approbatio ignorata quamvis fortè existat ad damnum movere non potest. ideoque ad nihil teneberis, nisi ex officio vel contractu obligeris damnum impedire eò quòd damnificaturus sit tuus subditus, filius, servus &c. 6. Quid si mandatarius propter executionem mandati mei damnum patiat, vulneretur, mulctetur, in rotam agatur.

7. Quamvis communior & verior sit sententia, quòd mandans debeat mandatarium servare indemnem, nisi aliter sit conventum, vel pretio sit conductus, quia mandatarius non suo sed mandantis nomine & pericu-

lo damnum infert; nihilominus probabile est, quòd cum *Tamb.* docet *Sporer c. 3. n. 14.* si mandatarius sponte & liberè mandatatum suscepit, mandantem ad nihil teneri, quia volenti non fecit injuriam, si verò vi vel fraude ad damnificandum impulit, non tantum tenetur damnificato, sed & mandatario ad omnia damna quæ prævidit, vel tanquam communiter conjuncta prævidere debuit &c.

8. III. *Ex Consilio* tenetur omnis, qui rogando, monendo, promittendo, animando, motivum aut modum proponendo est causa damni, nisi consilium ita efficaciter præviè sit revocatum, ut non pergat amplius movere, unde si dedisti consilium v. g. ostendisti viam & modum, suastisti medium utile aut motiva, quæ non obstante tuâ revocatione pergunt movere ad inferendum damnum, teneris restituere, quia consilium tuum non est efficaciter revocatum, & revera adhuc influit in damnificationem; si nudè suastisti vel rogasti, aut consilium tuum fuit falsum vel inutile, & ante damnum illatum revocasti & ostendisti esse tale, es liber à restitutione, quia desit ratio motiva, & si talis pergat damnificare, non à tuo consilio sed à sua malitia movetur. Hinc resolvuntur sequentia. 1. Si consilium tuum sit motivum ipsi utenti vel petenti, ad nihil teneris, nisi sit fraudulentum juxta Reg. juris 62. in 6. *nullus ex consilio nisi fraudulentum sit obligatur.* Ratio est, quia liberè petit & sequitur alienum

con-

consilium & damnum infert non alieno nomine ut mandatarius, sed proprio, ergo seclusa fraude nulla ei sit injuria, fraudem autem committere censentur & per consequens ad reparanda damna ex suo consilio secuta tenentur consilarii Principum, advocati, medici, confessarii, chirurgi &c. qui ex officio praeferunt scientiam muneris suo congruam, quam tamen non habent: si consulens dicat se non esse satis certum de veritate consilii, vel alter sciat ipsum esse imperitum, ad nihil tenetur, si alter ejus consilio temere usus damnificetur. 2. Semper est obligatio refarcendi damnum, quod utens tuo consilio infert tertio, ut si Cajus te consulente opprimat virginem, vulneret inimicum &c. quia hoc damnum injuste & invito patiuntur ex tuo consilio: ad quid obligetur Confessarius male consulens vel omittens poenitentem de restitutione monere, dixi Cas. praeced. n. 16. 3. Qui furi parato auferre 100. à Petro suadet tantum auferre 50. vel parato auferre Petro & Paulo suadeat tantum ut auferat Petro, ad nihil tenetur; quia non causat damnum sed tantum impedit ex parte, cum non possit ex toto. 4. Qui volenti furari vel occidere nunc animo impediendi suadet ut fiat post dies 8. bene facit, quia utiliter gerit rem Domini. Econtra qui volenti occidere vel furari post octo suadeat ut occidat vel furetur nunc plerumque peccat, quia damnum im-

pediri & voluntas malefactoris interim mutari potuisset; ideoque pro rata spe tenetur ad restitutionem. 5. Si volenti à Petro furari majus suadeas ut à Paulo furetur minus, item si furi indifferenti ad furandum à Petro vel Paulo suadeas ut furetur à Paulo ditioze, probabilius peccas contra justitiam, tenerisque ad restitutionem, quia Paulus aequè habet jus in suum minus, quàm Petrus in suum majus. 6. Si fur serio minetur mortem vel auferre meum thesaurum, nisi ostendam alienum, licet id facio, quia ostensio se indifferenter habet ad furtum, & est gravis causa ostendendi; si fur velit tibi ostendi determinate meum thesaurum, non licet ostendere alienum, quia est tantum determinatus ad auferendum meum, si ergo ostendam alienum sum causa damni illati tertio, secus si indifferenter se habeat ad auferendum thesaurum quemlibet, vide dicta Cas. praec. 7. Sed quid si aliquem meo exemplo in damnum induxi? 8. Si tuo exemplo movisti Cajum ad actionem Cajo damnosam v. g. ad lusum noxium ad furtum propter quod mulcatur, ad duellum in quo vulneratus est, ad nihil teneris Cajo, quia Cajus in actionem periculosam liberè consentit. Si verò Cajus tuo exemplo motus sit ad inferendum damnum tertio v. g. ad percutiendum, mutilandum vel spoliandum Titium, probabilius teneris in defectu Caji refarcire hoc damnus. Ratio est, quia Titius non consentit,

&c

& habet jus, ut sine gravi causa non ponatur actio, ex qua alter moveatur ad inferendum sibi damnum, idque est conforme propositioni 39. ab Innoc. XI. damnatae sup. n. 1. de Theologo, Advocato vel Medico, qui docuit noxia principia, dicam Cas. 42. n. 3. ubi n. 5. dicam de eo, qui alium fraudulentè à religione abstraxit.

II. R. IV. *Consentiens* hic vocatur, qui suâ approbatione causa est ut damnum fiat, ut si quis consentiat vel subscribat tributo injusto, causæ vel electioni iniquæ necdum sufficienter conclusæ; si jam plenè conclusa sit, ejus approbatio est quidam peccatum injustitiæ internum, non tamen inducit onus restitutionis; quia damnum non causat, sed supponit. Si plures mutuo suffragio, consilio, consensu, cooperatione damnum inferant, aut ad inferendum se mutuo animent, singuli tenentur & quidem in solidum, si quilibet ita influat, ut cujusvis influxus se solo sufficiat ad totum effectum, ut si quilibet infligat vulnus lethale, plures consulentes suggerant motivum plenè persuadens, plures admoveant facultatem ad horreum incendendum &c. aut si singulorum influxus non sit quidem se solo causa sufficiens ad totum damnum, est tamen causa necessaria, ita ut sine eo damnum non fieret, ut si septem vota sint necessaria ad iniquum tributum, ad condemnandum Innocentem, vel quatuor

R. D. *Jansen Pars I.*

auferant cistam, quam tres ferre non valuissent, cum enim tunc quilibet seorsim possit & debeat impedire totum damnum negando suum concursum, singuli concurrento sunt causa totius damni: e contra si cujuslibet influxus se solo non sit sufficiens ad totum damnum, neque necessarius, ut si milites injustè devastent urbem, plures studiosi diripiant vineam, singuli probabiliter non tenentur ad totum damnum, sed tantum pro sua rata & modo influendi, nam quamvis mutua presentia se quodammodo animent, tamen singulorum concursus se solo non erat sufficiens causare totum damnum, & totum damnum absque hoc particulari influxu à reliquo cætu illatum fuisset. *Lessius, Lug. à n. 87. Sporer n. 68.* vocat sententiam communissimam. *Ratio est*, quia mensura restitutionis hic est influxus in damnum, ideòque non debet esse major obligatio, quàm sit influxus; cum ergo influxus cujusvis militis vel studiosi se solo non sit sufficiens neque necessarius ad totum damnum, non est ratio cur singuli totum damnum in defectu aliorum reparare obligentur. Si Titium de vero crimine accusas per unum verum & alterum falsum testem, teneris Titio restituere totum damnum, quod inde sequitur, cum enim unus testis non sufficiat ad Titium judicialiter multandum vel condemnandum, secundus testis erit causa quod Titius iniquè, id est cri-

mine

mine plenè non probato condemnetur.

12. R. V. *Palpo* dicitur, qui adulando, ridendo, laudando, instigando movet alterum ad inferendum damnum, v. g. impropere offenso, quòd se non defendat; laudas eos, qui injurias animosè vindicant &c.

13. R. VI. *Dans recursum* vocatur, qui damnificantem recipiendo, protegendo, res furis custodiendo vel emendo, aut quomodocunque patrocinando est causa, quòd damna continuentur vel non refarciantur, nisi fortè id fiat ex gravi metu, ex quo capite sæpe exculantur caupones & alii in locis solitariis habitantes, qui metu mortis fures, latrones &c. recipiunt.

14. R. VII. *Participans* seu cooperans injustæ damnificationi v. g. furi apportando scalas, aperiendo fenestras, servando excubias, exhibendo instrumenta &c. tenetur ad restitutionem damni inde secuti, alio modo dicitur participans, qui prædam cum fure dividit, sed hic si aliter in damnum non influat, tantum tenetur ex re accepta in quantum participavit.

15. R. VIII. Omnis negativè damnificans seu non impediens omne alterius damnum, cum facillè possit, peccat quidem mortaliter contra charitatem, ad restitutionem tamen non obligatur, nisi ex justitia hoc est ex officio vel contractu damnum impedire fuerit obligatus, *Ratio est*, quia non ex læsione charitatis sed solius justitiæ oritur obligatio restitutionis,

ut patet ex dictis Cas. 37. n. 1. Quare *mutus* hic dicitur, qui ante damnum illatum non clamat, non monet &c.

Non obstant qui quando actu fit damnum, non impedit, non defendit vel custodit rem sibi commissam. *Non manifestans* qui post damnum illatum non admonet, non revelat &c. Cum tamè

omnes ex officio, contractu vel stipendio ad hoc obligentur; hinc resolv.

seq. 1. Principes, Magistratus qui non

impediunt damna quæ civibus à latronibus, aliisque perniciosis hominibus inferuntur, Status Assessores,

Consiliarii, Canonici qui tacendo vel se absentando non impediunt cum

possunt tributum, causam vel electionem iniquam, administrator, tutor

non avertentes damna Ecclesiarum vel pupillorum; custodes portarum,

sylvarum, telonarii, si non invigilent, deterant vel detineant eos, qui merces prohibitas urbibus inferunt, qui

in sylvis ligna cadunt, vectigalia defraudant, omnes hi tenentur ad

damna è suo neglectu emergentia, quia ea ex officio vel stipendio impedire obligantur: *sed petes*, an custodes

vel similes ministri non manifestantes transgressores etiam teneantur ad

multam, quam hi deberent pendere fisco? R. Negativè, quia fiscus ante

judicis sententiam nullum jus habet ad multam, & ministri ex officio

tantum impedire tenentur damnum in se sibi commissum, non autem per

multam locupletare fiscum, *Tamb. Lug. d. 37. n. 101.* aliud est de ipso

judi-

16.

17. iudice aut fisco, si multam ab ipso reo convicto exigere negligant, quia ex officio exigere teuentur, et si oppositum quod tenet *Lug. n. 97.* etiam sit probabile. 2. Si famulus cui custodia rei non est specialiter commissâ advertat conservos ex ea furari, & taceat, non tenetur ad restitutionem, secus si advertat furari extraneos. *Ratio est* communis persuasio & consuetudo, vi cuius censetur servo semper commissâ custodia rerum Domini respectu extraneorum, non verò respectu conservorum, nisi hi cum re furtiva vellent fugere, tunc enim habentur quasi extranei, *Lug. à n. 105.* ubi addit tunc famulo rem specialiter committi, si detur clavis v. g. cistæ, cubiculi, cellæ, granarii &c. 3. Qui suadet Titio non obligato ex iustitia sed ex charitate volenti impedire damnium, ut non impediatur, ad nihil tenetur, quia non magis tenetur quàm Titius, sed Titius non obligatur reparare damnium permissum, quia illud ex iustitia impedire non tenebatur, ut supponitur, ergo.

18. QUÆR. II. Quid in dubio an damnium quis causaverit, vel pro damno illato satisfecerit?

2. Generaliter hic valet: *in dubio melior est conditio possidentis*, vide *Cal. 2. n. 5.* unde si dubites 1. An damno injusto sis cooperatus, an damnium causatum sit grave vel leve, an res tibi commodata, elocata, concredita &c. tuâ culpâ perierit, potes iudicare pro tua libertate & innocentia quæ sunt

in possessione & delicta non præsumuntur *Sylvest. Medm. Salon. 22. q. 62. a. 7. Lug. d. 18. n. 14. Bard. de conse. disc. 6. §. 10. & 11. 2.* Si mandasti vel consuluisti furtum, quod etiam secutum est, sed dubitas, an ex tuo consilio, teneris saltem pro rata dubii, quia possessio est contra te, & præsumptio pro efficacia consilii, nisi aliunde pro te sit præsumptio vehementior. Idem est, si consensisti tributo vel causæ iniquæ, & dubitas, an ante tuum consensum cauta jam per majora vota fuerit sufficienter conclusa, *Molina. Sanch. Lug. d. 19. n. 21. 3.* In dubio an res quam teneris restituere sit materia gravis vel levis, peccas mortaliter, si non restituas, quia exponis te periculo iniquè detinendi rem alienam gravem, & Dominus habet jus repetendi rem suam, sicuti est, sive magnam sive parvam. 4. In dubio an res quam iniquè consumpsisti apud Dominum fuisset melioranda vel plus valitura, quamvis delictum tuum sit certum, non teneris tamen nisi pro rata dubii, quia Dominus nec certum jus habet ad istum valorem, nec ejus possessionem, cum dubium sit an Dominus illum unquam fuisset percepturus, nec pro jure dubio tantum restitui debet, quàm pro jure certo *Dicast. Sporer. Lesbeck p. 227. 5.* In dubio an ex re aliena bonâ fide consumpra sis factus ditior, ad nihil teneris, quia est possessio pro libertate usque dum constet rem alienam apud te adhuc æquivalenter existere. 6. Si debitum sit certum

Et 2

&

& probabiliter tantum judicas te satisfecisse, saltem teneris ad arbitrium viri prudentis pro ratâ probabilitatis, ut probabiliter docent *Laym. Dian. Tamb. l. 1. c. 3. §. 7.* eò quòd pro jure incerto non debeat tantum solvi quantum pro jure certo, nec obstat, quòd videaris esse in possessione pecuniæ, qua te non teneris (spoliare pro solutione probabiliter tantum debita, tamen etiam lex solvendi seu debitum est in certa possessione, cui non videtur planè satisfieri per solutionem tantum probabilem; nam licet debitor possideat pecuniam solvendam, id parum refert, dubium enim non versatur immediatè circa ipsam pecuniam cujus sit, sed circa jus petendi debitum an sit, & ideo dicitur creditor possidere, quia cum debitum extiterit, & non constet esse extinctum, creditor possidet durationem debiti; quod clarè constat à pati, nam qui ex pœnitentiâ vel voto debebat eleemosynam dare, & dubitat, an dederit, etiam ipse possidet pecuniam, & tamen in ipso dubio non stat possessio pro ipso sed pro obligatione pœnitentiæ vel voti, quæ semel extitit, & non probatur extincta; ergo similiter in præsentì Casu non possidet debitor, sed debitum seu obligatio solvendi, quæ semel extitit, & non probatur extincta, V. dicta *Cal. §. n. 18* hinc si hæredes Titii in libro Titii reperiant capitale à Cajo susceptum esse solutum, econtra hæredes Caji adhuc inveniant chyrogra-

phum, neque debitum in libris extinctum, hæredes Titii debebunt iterum solvere vel totum, vel factâ compositione arbitrio viri prudentis pro ratâ dubii, quia debitum est certum, solutio autem incerta.

QUÆR. III. Quo ordine damnificatores injusti restituere teneantur?

21.
 1. Ante omnes tenetur restituere, qui rem alienam in se vel in æquivalenti eò quòd ex ea factus sit ditior detinet, vel malâ fide consumpsit; *Ratio* patet, quia adest titulus rei acceptæ, quæ est radix prima & fortissima restitutionis. 2. Loco restituere obligatur, qui fuit causâ principalis & physicè executiva damni, id est, qui nemine mandante nomine proprio damnum intulit. 3. Si plures ad damnum concurrerunt, ante reliquos tenetur mandans, quia hic est causâ principalis & ejus nomine vel gratiâ illatum est. 4. In defectu causâ principalis, id est causâ principali nolente vel non valente restituere, tenetur consulens, consentiens, recipiens & adjuvans, absque ullo tamen ordine, quia hæ causæ non sunt sibi subordinatæ, nec una agit nomine alterius, nec obligantur æqualiter, sed plus minus alterâ in damnum influxit; ita quoad rem ferè omnes. *Ratio est*, quia qui fuit principalior & potior id damnificando, etiam debet esse potior in restituendo, sed qui physicè & nomine proprio damnum intulit, magis & principalius damnificavit, quàm qui tantum coope-

ran-

rantur & nomine alieno tanquam instrumenta damnum causant; ergo. *5.* Demum defectu causarum positivè cooperantium tenentur causæ negativæ, idque sine ordine, quia in damnum propriè non influunt, sed purè non impediunt, nec una per se subordinatur alteri. *Ex dilectis inferuntur sequentia.* 1. Si causæ minùs principales consumpserunt vel participarunt ex re aliena, tenentur primò & antea causam principalem restituere quantum participarunt, quia eatenus tenentur ex re accepta, quæ est prima radix restitutionis, unde his restitutionibus causæ principalis, quæ nihil ex præda participavit, est libera, ita ut si coacta fuerit loco aliarum solvere, hæ teneantur satisfacere principali, quæ succedit loco Domini. De cætero quando causæ minùs principales nil ex re aliena participarunt, tenentur tantùm in defectu principalis, quâ restituente sunt liberi, aut si coacti fuerint aliquid exsolvere, illud refundere tenebitur principalis seu mandans, quia egerunt tanquam instrumenta nomine mandantis, qui propterea tenetur eos servare indem-

nes. *S. Thom. q. 7. ad 2. 2.* Si plures communi consilio vel consensu damnum inferant, & unus solus totum restituat, tenentur cæteri contribuere suam partem. *Ratio est*, quia sunt socii injustæ damnificationis, ergo & debent esse socii restitutionis, quod si aliqui simul teneantur ex re accepta, in tantum primo & soli tenebuntur. 3. Si mandans seu causæ principalis sit dolo circumventa, ut si Consiliarius Principi non intelligenti suadeat tributum aut bellum injustum, tenebitur primo restituere Consiliarius, quia mandans revera non fuit causæ principalis & injusta damni, sed Consiliarius. 4. Si remittatur debitum principali, etiam remittitur minùs principalibus, quia hi non obligantur nisi in defectu principalis, & illo solvente sunt liberi; ergo etiam sunt liberi si illi debitum remittatur: contra si debitum remittatur uni causæ minùs principali, hoc ipso non remittitur principali aut cæteris minùs principalibus ob rationem oppositam.

